

КЭНЧЭЭЭРИ

ОБОЛОРГО АНАЛЛААХ БАЛАНА

КУОСКА УОННА КУТУЙАХ (остуруйа)



Арай биридэ үгүе санаалаах куоска алаас устун баран испит. Истибитэ — туох эрэ тыаһыыр. Өйдөөн көрбүтэ кутуйах олорор эбит. Кутуйах куттанан хамсаабанка олорор. Кини куоска үгүе санаалаарын, кими да тыаһыаһын билбэт эбит. Куоска кутуйахха эспит.

— Миниги куттаннама. Билгити дордохуохха, биридэ олоруохха.

Кутуйах сөбүлэспит. Кинилэр онгон ыла биридэ олорбуттар. Ол гынан баран, кутуйах сүрөбү сүөх эбит. Үдэллэрин сөбүлэспит, устуйан тахсар, дьон аһын уоран

спит. Куоска кутуйах уоран аһырын бөлгөн эспит.

Уоран аһыыр кутуйах. Сарсынгыттан балыктыы барабыт уонна сир аһын хомуйан аһаахпыт.

Ону истэн кутуйах түүн, куоска устуйа сытардына, күрөөн хаалбыт. Ол күнтөн ыла куоска кутуйах тутан ылан үлэктээри элээрэтэр. Кутуйах дьон аһын уоран аһыыр

Даша ЖИРКОВА.



С.А.Новгородов аатынан Чурапчы алын сүһүөх оскулатын ШКМ корпусун учууталларын холбоһуга "Удьуор тыл устун сайыннары" дигэн экспериментин үлэтир. Ол чэрчитинэн бары учууталлар тус-туһунан куруһуок үлэлэтэбит. Библиотеккары А.Е.Аргунова уонна учуутал С.Е.Потапова саха тылын куруһуогун салайабыт. Куруһуокпутугар оҕо ситимнээх сангата сайдарыгар, санаатын сааһылаан кэспиринэр, суруйарыгар туһулаан үлэлиибит. Оҕо бойотин Ийэ тылын биллэхтэ, таптыахтаах, кини баайынан кини туттуохтаах дигэн сыалтан норуот тылыннан уус-уран айымньытын — таабырынны, өс хоһоону, сомоҕо домоҕу үөрэтэбит.

Онон "Кэнчээри" оболорго аналлаах балаһа Чурапчы алын сүһүөх оскулатын 4-с "в" кылааһын үөрэнээччилэрин айымньыларын, кинилэр бастаагы холонууларын биллһиннэрэбит.

Мин аатым Сардаана еибекки дигэн. Минин дьон бары сөбүлүүдүр. Бырааһынньыктарга, урууларга үргээн остуолларын кэргэттэһүүдүр. Ардыгар минин төлсөн аалааһылар. Оччорго малдьабын, хаҕдарылан хаалабын.



САРДААНА

Бир сайын аттыбар оҕурум — сардааналар үүнүлэр. Онуоха мин олус үөрүм. Олордор тула өттүбүн көрдүм. Ити курдук сыһылыһууһун истэбит. Арай биэр кун аттыбытылар ээссына тохтоото. Күрдөхтөх дьон түстүлэр. Билгити көрөнүөрдүлэр уонна түөхөн ыһылар. Билгити куттаннабыт арай. Онтукам, хата, дьылырлар калдьан тиргэннэригэр олортулар. Билгити онгон олус дьон үөрбүтүт.

Айна ПАВЛОВА.

ИЙЭ БЫҤААРЫЫТА

Биридэ куйаас күн буолбута. Мин табаарыһым Минна уонна быраатым Васа бусуан оонһуу сыһыбытыт. Онуоха быраатым сыһыһан "барсабын да барсабын" дигэтэ.

— Билгити ыраах уонна дирэҥ күөһү барабыт ээ.
— Буоллун! Мин сатаан харбыһыбын ээ.
— "Ат сүрдүүнэ ыт хаалсыбат" дииллэрин курдук буолума!
— Сиг биэр барсыам!
— Кутурук маһа буолума! Ийэрэр эгиз.
Бу кэмгэ ийэбит тахсан кэлтэ. Ийэрэр эгиз.
— Васа, ча, өһөс оҕус буолума, хаал. Табаарыскара Колялаахха барыахпыт.

Васа үөрүүнү кытта сөбүлэстэ.

Кира ТОЛСТОУХОВА.

КУН-КУН, КУНЧЭЭН!

Күн-күн барахсан
Үөр-көтө миссэрдээн,
Күн-күн барахсан,
Билгити үөрдүтүн.

Күлүм барахсан,
Эн биллэхэ дорорук,
Күнүм барахсан,
Эн биллэхэ күндүтүн.

Күн-күн күнчээн,
Үчүгэй санааны биэрэрин,
Күн-күн, күнчээн
Үтүөнү эрэ баарабын.

Павлик АЛЕКСЕЕВ.

Чурапчы улуустаагы гимназиятын үөрэнээччилэрин хоһоонноро

САХАМ СИРЭ

Сөбүлүүбүн Саха сирин,
Сөбүлүүбүн төрөөбүт дойдубун.
Хатыннардаах чараннар,
Көстөлөр харахтар.
Күөх күөлгэр сөгүөлүүбүн,
Күөх алааскара күүлэйдиибин.

Ньургуйаана БРЫЗГАЛОВА.

Таптыбын төрөөбүт алаастын,
Таптыбын төрөһүт ийэбин.
Ахтабын төгүрүк күөлбүн,
Саныбын күөх хонуубун.
Долгуйа күүтэбин
Хаһан тийгэрбин,
Энэрэ соҕоох бааргын,
Мин дойдум — Саха сирэ!

Лана КОРКИНА.

Кини туттабын мин
Саха буоларбынан,
Саха сиригэр төрөөбүһүнэн.
Саха тылын
Сүмэтин ыймахтаан,
Сүрэхпэр инэрбигилинэн.
Ийэлээх ардар махтанабын
Кини билгити биэрбигиттэригэр,
Кыһаллан туран үөрэнэбин,
Сырдыкка, кэрэбэ тардыһабын.

Аня СЕРГЕЕВА.

Төрөөбүт тылыг бардахсан,
Баайгын, кэрэҥин!
Суохтуубун эйигин
Ханна да буолларбын.
Эн кэрэ тылларгын,
Эн күүстээх санаагын
Харыстыам өрүүтүн,
Илдэ сылдьыам сүрэхпэр.

Александра АЛЕКСЕЕВА.

Саха тыла — мин санаабар,
Саха тыла — мин дууһабар,
Саха тыла — төрөөбүт тылым.
Таптыбын саха тылын,
Таптыбын төрөөбүт тылым.

Колл МОНАСТЫРЕВ.

Саха тылын кэрэтэ,
Саха тылын үтүөтэ
Мин дууһабар куруук баар,
Мин сүрэхпэр өрүү баар.
Кэрэни кэрэхсир,
Үтүөнү үксэтэр
Сахам тылын өйдүүбүн,
Сахам тылын биллэбин.
Өлүөс, сахабыт

тылын умнуман,
Сахабыт тылын сайыннарын,
Ханна да буолларгыт
Өрүү үрдүктүк тутун!

Саргы ЧИЧИГИНАРОВА.

ОҕОХЧУТ

(Остуруйа)

Былтыр-былыргыттан Саха сирин аам-даам тыаһыһыттан, кини аймах сыһаас дьыһар-уоска олорор туһутар тугу-тугу оҕорботоҕу баарай? Саха сирой оҕор уодуһа илгитинэ биэр оҕоньор сыһаас дьыһар олорору оҕох олорор түбүгэр түспүт. Оҕоньор бүтэһүн хардаһа быраһан, саһаҕалаан оттон кулбурарыт. Уот умайыт, хара буруо оҕох ийиттэн тахсан иһэн сангалаах буолбут. "Кырдыаһа, уотум билиһи икки дьыһуун сыһыһахпыт уонна аскын буһарыахпыт" Ол кэннэ "караһа сүргэ тыһылым-быһарым хаайтарар" дигэн баран буруо дьыһаа өттүгэр быһыт буолан устан унаарыһа түрбүт.

Оҕоньор дьыһаа сыһыттарыах, аһын буһаҕарыах буолан үөрөн арай олорбут. Бу олордоһуна буруота наһаалаан барбыт. Дьыллээх харахтар, бөлөһөһөһөһө, тыһа-быһа хаайтаран таһырдыа куоһуот. Тахсан сибигиһэй салгыһынан тыһыһыт, уоскуйан баран дьыһаа аанын аспыта, буруота кыһыһыран-аһаран: "Тыһыһы-быһарым хаайтарда. Кырдыаһа, үөһэ дойдуга утаара оҕус!" — диир ыһаабыт сангата иһиһиһит.

Онуоха оҕоньор: "Бойн эрэ, үөһэ дойдубут дигэн ханна этэй?" — дигэт урарас ылан дьыһаа үрдүгэр тахсыһыт уонна дьыһаа үрдүн маһын дьылгыһыт. Оҕоньор оройун дьыһаа оҕоһун кытта хара буруо "һуу" дьыһааһынан оро

уһууран тахсан халлаан дьыһаа харбаспыт, үөрбүт-көһүт хаһыһа иһиһиһит. "Боохолоһуһуһа баһыһа, кырдыаһа!"

Ол күнтөн ыла саха сирой оҕоньор балаһан, үлэһтэһэн, буруота үөһа унаарыһар буолбута үһү.

Петр КОБЕЛЬЯНОВ.



